

Тукубаева Ж.К.

**ЫСЫК-КӨЛ КӨЛҮНҮН ТҮШТҮК ЖЭЭГИ БОЮНЧА ТҮЗҮЛГӨН
РЕКРЕАЦИЯЛЫК РАЙОНДОШТУРУУНУН КАРТАСЫНЫН ӨЗГӨЧӨЛҮГҮ
ЖАНА МААНИСИ**

Тукубаева Ж.К.

**ОСОБЕННОСТЬ И ЗНАЧЕНИЕ КАРТЫ РЕКРЕАЦИОННОГО РАЙОНИРОВАНИЯ
ЮЖНОГО БЕРЕГА ОЗЕРА ИССЫК-КУЛЬ**

J.K. Tukubaeva

**FEATURES AND VALUE OF THE RECREATIONAL ZONING MAP OF SOUTHERN
SHORE OF LAKE ISSYK-KUL**

УДК:796.50

Аймакка комплекстүү географиялык изилдөө жүргүзүлүп, изилдөөнүн жыйынтыгы менен Ысык-Көл көлүнүн түштүк жээгине рекреациялык райондоштуруу жүргүзүлүп картасы түзүлдү. Бул картаны түзүүнүн негизги максаты аймакта туризмди жана дарылоо-ден соолуктуу чыңдоо борборлорун өнүктүрүүдө инвесторлордун көңүлүн буруу менен инвестиция алып келүү.

На основании комплексных географических исследований и анализа рекреационного потенциала изучаемой территории была составлена рекреационная карта территории. Целью создания карты рекреационного районирования является обеспечение привлекательности района исследований и привлечение инвестиций для туристского и лечебно-оздоровительного развития территории.

The result of comprehensive study of south shore of Issyk-Kul was creation of a map of recreational region, main goal of which is to bring investment of the region.

Киришүү

Учурда туризм тармагын илимий жактан изилдөө жана аны экономиканын кирешелүү тармагы катары саноо окумуштуулар гана эмес, башка кесиптин ээлерин жана жөнөкөй жарандардын да көңүлүн өзүнө бурууда. Туризмдин түрлөрү боюнча бир нече илимий диссертациялар корголуп, ар кандай макалалар жарык көрүүдө. Бирок, тилекке каршы корголгон илимий диссертациялык иштердин жыйынтыгы көп учурларда кагаз бетинде жазылган боюнча практика жүзүндө колдонбой калып кетүүдө, ошондой эле бул тармак боюнча жарык көргөн ар кандай көйгөйдү чагылдырган макалаларда элдин калын катмарына жетишерлик деңгээлде таасир бере албай келет.

Туризм бул – адамдардын өзү туруктуу жашаган жайынан башка жерге, ар кандай максаттарда, анын ичинде эс алуу аракетин басымдуулук кылуу менен, бирок, барган жерде иш табууну жана ал жерге туруктуу жашап калууну көздөбөгөн ыктярдуу саякат жасоосу [2].

Жогорудагы аныктамада айтылгандай туризм албетте рекреация менен башкача айтканда рекреациялык ресурстар менен тыгыз байланышта жана негизинен ушул рекреациялык ресурстардын алкагында өнүгөт.

Рекреация бул – эс-алуу, ал эми рекреациялык ресурстарга климат, минералдуу сууларды, дарылык касиетке ээ баткактарды, жаратылыш эстеликтерин, маданий-тарыхый эстеликтерди, жайкысын сууга түшүүгө ылайыктуу кумдуу тилкелерди, көлдөрдү, токойлорду, пансионат, курорт ж.б. эс алуу жайлары киргизебиз [1].

Ал эми биздин изилдөө ишибиздин негизги объектиси болгон Ысык-Көл көлүнүн түштүк аймагынын рекреациялык жактан өнүгүшүнө токтолсок жалпысынан климаты, рельефи, географиялык шарттары, суусу, ландшафттары, рекреациялык ресурстарынын окшош болгондугуна карабастан Ысык-Көл көлүнүн түндүк жээгине салыштырмалуу түштүк жээгинин рекреациялык жактан өнүкпөй калышы учурда актуалдуу маселе жана илимий деңгээлдеги изилдөөлөрдү талап кылат.

Изилдөөнүн объектиси болгон Ысык-Көл көлүнүн түштүк аймагына кыскача токтолсок: аймакта Тоң жана Жети-Өгүз райондору жайгашкан.

Тоң районунун жалпы аянты 7,1 км кв, калкы 52,2 миң киши. Райондо негизинен 29 айы, 9 айылдык округ 7 айыл чарба кооперативи, 8 пансионат ж.б. социалдык объектилер бар [4]. Ал эми Жети-Өгүз районун аянты 14,2 миң км кв., калкы 79,1 миң киши, райондо 13 айылдык округ, 47 айыл, 3 санатордук-курорттук мекеме ж.б. социалдык объектилер бар [3]. Бул эки райондо тең жетишерлик санда рекреациялык ресурстардын бир нече түрлөрүн (рекреациялык-дарылоо, рекреациялык ден-соолуктуу чыңдоо, рекреациялык-спорттук, рекреациялык маалымат алуу) кездештирүүгө болот.

Ошондуктан биздин изилдөө ишибиздин негизги максаты аймактын физикалык-географиялык жана экономикалык-географиялык өзгөчөлүктөрүнүн өнүгүшүн жана рекреациялык ресурстарды жайгашышын изилдөө, рекреациялык райондоштурууну жүргүзүү болуп саналат.

Аймакты рекреациялык райондоштуруунун картасы

Жогоруда айтылгандай изилдөө ишинин жүрүшүндө алдыга коюлган максаттардын негизинде 4 жылдык изилдөөнүн жыйынтыгы менен Ысык-Көл

көлүнүн түштүк жээгине рекреациялык райондоштуруу жүргүзүлүп картасы түзүлдү.

Негизинен бул карта ошол аймактын ландшафтарынын өзгөчөлүгүнө жана климаттын динамикасына комплекстүү баа берүү жана анализ жүргүзүү менен рекреациялык аймактардын типтерин 5 категорияга болуу менен түзүлдү. Бул картаны түзүүнүн негизги максаты аймакта туризмди жана дарылоо – ден соолуктуу чындоо борборлорун өнүктүрүүдө инвесторлордун көңүлүн буруу менен инвестиция алып келүү.

Ошондой эле бул картанын дагы бир өзгөчөлүгү Кыргызстан боюнча аймакты рекреациялык райондоштуруу боюнча түзүлгөн биринчи карта болуп саналат. Эгерде бул картага жергиликтүү мамлекеттик администрациялар жана мамлекет түшүнүү менен кабыл алса, келечекте Ысык-Көл аймагынын түштүк жээгинин рекреациялаштырууда, ошондой эле жалпы эле туризмди өнүктүрүүдө мааниси чоң.

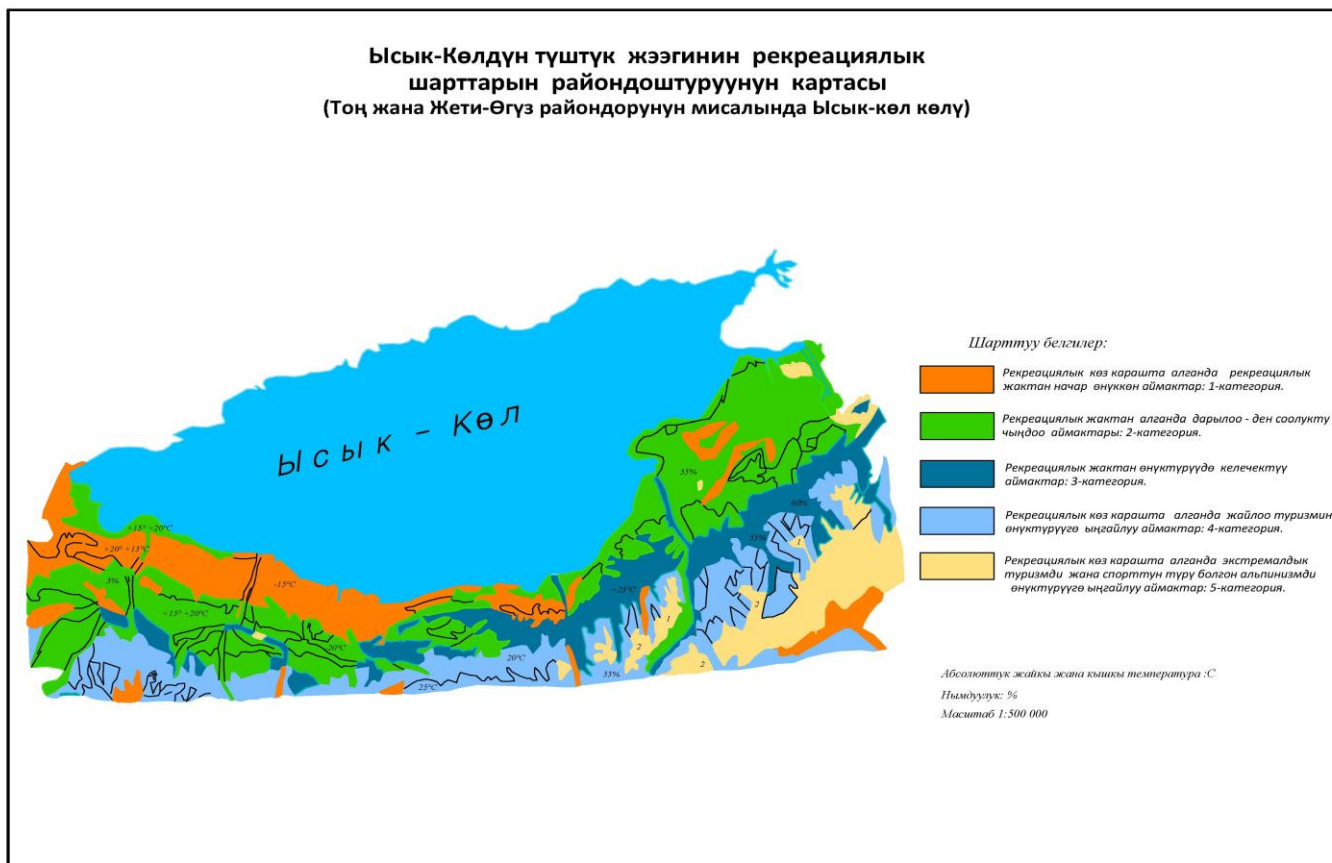
Аймакка рекреациялык райондоштурууну жүргүзүү биринчиден ошол аймактагы рекреациялык ресурстарды туура бөлүштүрүп, рекреациялык инфраструктураны туура курууга, экинчиден жалпы

эле ошол райондун социалдык-экономикалык өнүгүшүнө жана жергиликтүү бюджеттин көбөйүшүнө, калктын жашоосунун жогорулашына шарт түзөт.

Түзүлгөн картанын шартуу белгилери боюнча кыскача маалымат берсем. Картада жогоруда айтылган 5 категорияга бөлүнгөн аймак ар кандай түстүү боектор менен болуп көрсөтүлдү. **1-категория.** Рекреациялык көз карашта алганда рекреациялык жактан начар өнүккөн аймактар. Бул категория күлгүн сары түс менен берилди. **2-категория.** Рекреациялык жактан алганда дарылоо – ден соолуктуу чындоо аймактары. Бул категория жашыл түс менен берилди. **3-категория.** Рекреациялык жактан өнүктүрүүдө келечектүү аймактар. Бул аймактар көк түс менен берилди. **4-категория.** Рекреациялык көз карашта алганда жайлоо туризмдин өнүктүрүүгө ыңгайлуу аймактар. Бул категория көгүш түс менен берилди.

5-категория. Рекреациялык көз карашта алганда экстремалдык туризмди жана спорттун түрү болгон альпинизмди өнүктүрүүгө ыңгайлуу аймак. Бул категория боз түс менен берилди.

Картанын масштабы 1: 500 000

Сүрөт 1. Ысык-Көлдүн түштүк жээгинин рекреациялык райондоштуруунун картасы. (Тукубаева Ж.К.)

Корутунду

Жыйнтыктап айтсак жогоруда айтылгандай изилдөө ишинин жүрүшүндө алдыга коюлган максаттардын негизинде 4 жылдык изилдөөнүн жыйынтыгы менен Ысык-Көл көлүнүн түштүк жээгине рекреациялык райондоштуруу жүргүзүлүп картасы түзүлдү.

Негизинен бул карта ошол аймактын ландшафттарынын өзгөчөлүгүнө жана климаттын динамикасына комплекстүү баа берүү жана анализ жүргүзүү менен рекреациялык аймактардын типтерин 5 категорияга болуу менен түзүлдү. Бул картаны түзүүнүн

негизги максаты аймакта туризмди жана дарылооден соолуктуу чыңдоо борборлорун өнүктүрүүдө инвесторлордун көңүлүн буруу менен инвестиция алып келүү.

Колдонулган адабияттар:

1. Бобушев Т.С. Основы горного туризма, Б. 2008.
2. Низамиев А.Г. Туризмдин негиздери, Ош . 2010.
3. Жети-Өгүз райондук мамлекеттик администрациясынын паспорту.
4. Тоң райондук мамлекеттик администрациясынын паспорту.

Рецензент: к.геогр.н. Тенирбердиев Н.К.